



provincie **HOLLAND**
ZUID

GS brief aan Provinciale Staten

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
29 maart 2022

Ons kenmerk
PZH-2022-802613002
DOS-2019-0003018

Bijlagen
1

Aan Provinciale Staten

Onderwerp
Impactanalyse Oekraïne

Geachte Statenleden,

De oorlog in Oekraïne geeft aanleiding om mogelijke effecten daarvan voor Zuid-Holland en onze organisatie in beeld te brengen. In de bijlage treft u een overzicht van de mogelijke impact die de ontwikkelingen rondom de Oekraïne kunnen hebben op ons beleid en onze organisatie. Dit betreft een eerste inventarisatie waar nog verder aan gewerkt wordt.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit

Bijlagen:
- Overzicht met impactanalyse

Bijlage: Impactanalyse

Inhoudsopgave

Bijlage: Impactanalyse	2
1. Impact op de provincie Zuid-Holland	3
Energie	3
Grondstoffen.....	5
Haven en industrie	6
Internationaal bedrijfsleven	7
Tuinbouw.....	8
Mobiliteit / Dienst Beheer Infrastructuur	8
Regionaal ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter	9
EU-fondsen	9
Vluchtelingen /migratie	10
Gemeenten.....	11
2. Impact op de provinciale organisatie	12
Digitale veiligheid	12
Contracten, inkopen en aanbestedingen.....	12
Levering grondstoffen/ productiematerialen voor bepaalde projecten	13
Vastgoed en energie	13

1. Impact op de provincie Zuid-Holland

Energie

Ontwikkelingen

De versnelling van de realisatie van de **reductie van broeikasgassen** is al een beleidsvoornemen van zowel de Europese Unie (Green Deal, Fit for 55) als van het nieuwe kabinet. **Instrumentarium** hiervoor, zoals richtlijnen en wetgeving, fiscaal beleid, financieringsmogelijkheden en beter aansluitende subsidieregelingen, is bij het rijk en EU in ontwikkeling. De door de oorlog in Oekraïne nog verder gestegen energietarieven raken zowel de bewoner, de elektriciteitsproductie, de industrie en het mkb, de glastuinbouw als de vervoerssector.

Tweede Kamer

Op 8 maart is de volgende motie aangenomen:

Motie van het lid Erkens c.s. over een plan om de afhankelijkheid van Rusland op energiegebied af te bouwen

- verzoekt de regering een plan op te stellen om de komende jaren de afhankelijkheid van Rusland op energiegebied af te bouwen;
- verzoekt de regering een onderzoek uit te voeren waarbij we de afhankelijkheid van onvrije landen op energiegebied inzichtelijk maken;
- verzoekt de regering jaarlijks te rapporteren over deze afhankelijkheden, waaronder specifiek de gasimport van Rusland.

Europese Unie

De Europese Commissie werkt aan een **tijdelijk crisisaanpak** over staatssteun om bedrijven extra te kunnen ondersteunen bij onder andere de **hoge energieprijzen**. Dit wordt momenteel afgestemd met de lidstaten. Uit een eerste gelekte versie blijkt het volgende:

- Tijdelijke liquiditeitssteun voor alle bedrijven die getroffen zijn door de huidige crisis. Deze steun kan de vorm aannemen van garanties en gesubsidieerde leningen.
- Steun voor meerkosten door uitzonderlijk hoge gas- en elektriciteitsprijzen. Deze steun kan in elke vorm worden verleend, met inbegrip van beperkte subsidies, om bedrijven, met name intensieve energieverbruikers, gedeeltelijk te compenseren voor stijgingen van de energieprijzen.

Het zou hierbij gaan om bedragen van €2 miljoen euro en €25 miljoen voor energie-intensieve bedrijven.

Als reactie op de inval heeft de Europese Commissie begin maart maatregelen gepresenteerd onder de noemer '**RePowerEU**'. De maatregelen beogen de **Europese afhankelijkheid** van Russisch gas voor het einde van 2022 met twee derde te verminderen. Dit is onderdeel van een plan om ruim voor 2030 onafhankelijk te worden van alle **Russische fossiele brandstoffen**. De situatie in Oekraïne heeft grote gevolgen voor het energiebeleid van de Europese Unie en de lopende onderhandelingen over het Fit for 55-pakket. Daarmee heeft het ook een grote impact voor de Nederlandse invulling van het klimaatbeleid en de onderhandelingen daarover met het Rijk.

Op 15 maart heeft de Europese Commissie een **vierde sanctiepakket** aangenomen om de economische druk op president Poetin op te voeren. Hier valt

onder andere de volgende actie onder:

- Restricties op nieuwe energie investeringen (uitgezonderd civiele nucleaire energie en re-export van energieproducten terug naar de EU. Zie onder kopje 'Industrie' voor overige sancties.

Impact provincie

Bij hoge tarieven voor aardgas en aardolie worden **terugverdiertijden** korter voor de omschakeling naar duurzame energie, waardoor deze overstap aantrekkelijker wordt (en sneller wettelijk verplicht). Anderzijds is er een risico op **uitblijven van investeringen** hiervoor door partijen door de onzekerheid over de duur van de hoge tarieven en het gebrek aan investeringsruimte. Daarnaast kampen veel sectoren ook (nog) met **leveringsproblemen** door verstoorde transportketens wegens Corona.

We zien dat **bewoners** actiever dan voorheen op zoek gaan naar duurzame oplossingen om hun rekening voor aardgas en elektriciteit te reduceren. Plaatsing van isolatie en andere besparingsmiddelen en van zonnepanelen neemt toe en de vraag naar (al dan niet hybride) warmtepompen stijgt, maar ingebruikname van warmtepompen is lastig door het gebrek aan chips en deskundig personeel voor plaatsing.

De **elektriciteitsproductie** wordt door de gestegen aardgasprijzen voor een deel weer opgepakt met behulp van steenkool. Anderzijds is het een stimulans voor het plaatsen van zonnepanelen en windturbines.

Het **bedrijfsleven** pakt deze handschoen ten dele ook op, mede aangejaagd door de kabinetsvoornemens en de Fit for 55-maatregelen, maar het vergt tijd, zekerheden en kapitaal om de oplossingen uit te werken en te implementeren. Zie ook hoofdstukjes 'Haven en industrie' en 'Grondstoffen'.

De **glastuinbouw** gaat door met het ontwikkelen van geothermiebronnen en lokale warmtenetten, maar een flink deel van de sector lijdt onder de hoge aardgasprijzen. Zie ook hoofdstukje Tuinbouw.

Voor de **vervoerssector** geldt dat brandstoffen fors duurder zijn geworden. Zie verder onder kopje 'Mobiliteit'.

Positief voor Zuid-Holland is de versnelde ontwikkeling van een **geïntegreerde gas- en waterstofmarkt**. Vanuit het *European Hydrogen Valleys Partnership*, waar Zuid-Holland ook lid van is, wordt een position paper geschreven. Hierin wordt het kabinet van Frans Timmermans opgeroepen om de bestaande **hydrogen valleys strategie** te updaten m.b.t. de wetgevende aspecten en de financiële prikkels.

Maatregel PZH: deelname aan verduurzamingcoalitie gericht op concrete besparing van het aardgasverbruik en verduurzaming in de gebouwde omgeving.

We hebben onze **deelname bevestigd aan de brede verduurzamingscoalitie** die het Rijk opzet. Het doel hiervan is **verlaging van het energieverbruik voor komende winter te realiseren**. Waar nodig en mogelijk versterken we de ondersteuning van besparings- en isolatieprogramma's in de gebouwde omgeving, door middel van kennisdeling, inzet van de door ons ontwikkelde warmtetoel met specifieke aandacht voor de versnelling van isolatiemaatregelen voor huishoudens met een laag inkomen op basis van het **programma Inclusieve energietransitie**. De **samenwerking tussen Rijk en gemeente, met uitvoeringpartners is essentieel**. Dit netwerk en deze werkwijze brengen we nadrukkelijk in. Intensivering van de opgestarte 'Duurzame

Bedrijvenroute' en intensivering van de **handhaving van de verplichte energiebesparingsnorm** in de utiliteit via onze samenwerking met de omgevingsdiensten maken onderdeel uit van ons aanbod aan het Rijk. De hiervoor verwoorde inzet willen we intensiveren mits voldoende menskracht en budget beschikbaar komt. Een en ander sluit ook aan op de met het Rijk opgestarte bewustwordingscampagne gericht op snellere en verdere energiebesparing.

Grondstoffen

Ontwikkelingen

De Zuid-Hollandse economie draait op het moment nog op veel primaire en fossiele grondstoffen en (kritieke) materialen. Dit zien we in alle sectoren van Zuid-Holland, van landbouw tot aan de slimme maakindustrie. Tegelijkertijd zien we dat **lange marktketens** met al hun toeleveranciers kwetsbaar zijn voor geopolitieke ontwikkelingen; leveringonzekerheden, prijsschommelingen en materiaaltekorten. De oorlog in de Oekraïne maakt de kwetsbaarheid van de mondiale grondstofketens wederom sterk voelbaar. In het geval van Oekraïne gaat het veel om **bio-grondstoffen en voedsel** zoals graan en plantaardige oliën etc. Bij Rusland gaat het naast aardgas en aardolie veel om **metalen** zoals staal, aluminium, fosfaat en een aantal zeldzame metalen die ook in energietransitie worden gebruikt. De stijgende prijzen en leveringonzekerheid raken dan ook verschillende sectoren (voeding, maakindustrie etc..).

Europese Unie

De oorlog zorgt ervoor dat de Europese discussie over strategische waardeketens opnieuw in een ander daglicht komt te staan, na de pandemie. Hierover worden gesprekken gevoerd onder het Franse voorzitterschap, die dit onderwerp reeds op de agenda had gezet.

De Commissie heeft op 28 februari jl. de tweede editie van een grondige analyse van de 'strategische afhankelijkheden van Europa' gepubliceerd (behorende bij de industriële strategie van de EU). Daarin wordt gekeken naar vijf gebieden — zeldzame aardmetalen en magnesium, chemische stoffen, zonnepanelen, cyberbeveiliging en IT-software — waarop Europa **afhankelijk is van derdelanden**. Het doel van het verslag is een beter inzicht te krijgen in de risico's van die afhankelijkheden en de mogelijkheden om daar wat aan te doen.

In juli 2021 heeft de EU een **strategisch partnerschap** afgesloten met Oekraïne. Dit beslaat de hele waardeketen van zowel primaire als secundaire kritieke grondstoffen en batterijen. Oekraïne is een goede bron van kritieke grondstoffen zoals magnesium en 'schaarse aardmaterialen'. De Europese Commissie zoekt via de *European Raw Materials Alliance* (ERMA) naar geschikte projecten om deze waardeketens te versterken.

Impact provincie

Als provincie zetten we in op een circulaire economie waar grondstoffen hergebruikt worden of afkomstig zijn uit hernieuwbare bronnen. Op termijn maakt dit het Zuid-Hollandse bedrijfsleven schokbestendiger en de leveringonzekerheden kleiner. De provinciale ambitie is om het gebruik van **primaire grondstoffen** in Zuid-Holland met 50% in 2030 te verlagen en in 100% volledig circulair te zijn. De Oekraïne crisis benadrukt – na corona – wederom het belang om hier op te investeren op regionaal en nationaal niveau.

Daarnaast kunnen **Europese interregionale waardeketens** helpen de afhankelijkheid van grondstoffen van buiten de EU te verkleinen, ook door in te zetten op efficiënter gebruik en de ontwikkeling en toepassing van **alternatieve**

grondstoffen, zoals ook de inzet is van de *European Raw Materials Alliance* (ERMA). Ten slotte maakt de oorlog in Oekraïne duidelijk dat de Europese strategische autonomie niet alleen geraakt wordt door afhankelijkheden voor industriële productieketens, maar ook voor **voedingsstoffen** zoals graan en zonnebloemolie. De verwachting is dat dit effect gaat hebben op de prijzen voor meerdere voedingsmiddelen (en dus ook de **foodsector** in Zuid-Holland), en door het effect op voedselprijzen in armere landen ook voor een minder koopkrachtige vraag vanuit die landen.

De industrie in alle Europese regio's zal waarschijnlijk een aanzienlijke impact ondervinden in hun wereldwijde toeleveringsketens. In Zuid-Holland zijn er **productieverstoringen** te merken in de tuin- en landbouwsector, de haven van Rotterdam en de chemische industrie. Daarnaast zullen ook de bredere effecten van wereldwijde verstoring van de toeleveringsketen gevoeld gaan worden. Als rapporteur op de Europese Industriestrategie voor het Comité van de Regio's en als lid van het Industrial Forum, is gedeputeerde Baljeu in de afgelopen periode nauw betrokken geweest bij de gesprekken over strategische autonomie in de industrie.

Er leven zorgen over de **voedselvoorziening**. Oekraïne is de broodmand van Europa en zonnebloemolie zal in de toekomst schaars worden. Veel veevoer in de EU komt ook uit Oekraïne. Wat Oekraïne verbouwde, ging echter vooral naar Afrika en het Midden-Oosten. Het meeste graan dat wij consumeren in Nederland, komt uit Duitsland en Frankrijk. Er is dus **geen directe impact** op de voedselvoorziening in Nederland, maar de indirecte impact is dat de prijzen gaan stijgen. Wanneer het **veevoer** schaarser wordt, is het de vraag op welke manier Europeanen aan hun vlees komen. Om toch aan voldoende eiwitten te komen, wordt de urgentie tot een **eiwittransitie** versterkt. Zuid-Holland zou hierop kunnen inspelen met haar hoogwaardige technologie om eiwitten te halen uit planten en kweekvlees te produceren.

Haven en industrie

Ontwikkelingen

Het Havenbedrijf Rotterdam voert geen zelfstandig beleid naar aanleiding van het conflict in Oekraïne. Zij heeft ook niet de **bevoegdheid** om bijvoorbeeld beperkingen op te leggen aan bedrijven binnen het havenindustriële complex. Die verantwoordelijkheid ligt bij de Nederlandse regering. Het Havenbedrijf steunt het beleid van de Nederlandse en Europese autoriteiten.

De Europese Unie heeft de **export verboden** van een groot aantal goederen die zowel voor burger als militaire doeleinden gebruikt kunnen worden. Op 15 maart heeft de Europese Commissie een **vierde sanctiepakket** aangenomen. Hier vallen onder andere de volgende acties onder:

- Totaalverbod transacties met Russische staatsbedrijven;
- Importverbod op Russisch staal;
- Exportverbod luxegoederen.

Containerlading met als bestemming Rusland worden hierop extra gecontroleerd door de douane. Dat zorgt voor interrupties in de containerlogistiek.

Voor wat betreft de **cybersecurity** van de bedrijven in de haven heeft Rotterdam FERM. Doel van FERM is het stimuleren van samenwerking tussen bedrijven in de Rotterdamse haven en het verhogen van het bewustzijn met betrekking tot cyberrisico's. FERM meldt dat het Nationaal Cyber Security Centrum tot nu toe

	geen concrete aanwijzingen heeft dat digitale aanvallen in relatie tot de oorlog in Oekraïne op dit moment impact hebben op Nederland.
<i>Impact provincie</i>	<p>De omvangrijke import van energie (ruwe olie, olieproducten, LNG, steenkool) wordt op dit moment vooralsnog niet geraakt door sancties, maar met name de export en transshipment van containers lijdt onder de onzekerheid als gevolg van het conflict en de sancties. Actueel is dat op dit moment Russische containers geblokkeerd (moeten) worden.</p> <p>De gevolgen van de interrupties in de containerlogistiek lijken vooralsnog overzienbaar. Wat wel wordt gezien is dat de onzekerheid maakt dat verschillende containerterminals en rederijen hebben besloten op dit moment geen containers met bestemming Rusland te accepteren of behandelen. Het is op dit moment onbekend wat de ontwikkelingen in Oekraïne de komende tijd betekenen voor deze stromen.¹</p> <p>Deze onzekerheid speelt ook waar het gaat om het nemen van investeringsbeslissingen door bedrijven.</p> <p>Verder voorzien we dat de hoge energiekosten operaties gaan beïnvloeden in energie intensieve sectoren, zoals in de raffinage en chemie. Bouwkosten stijgen flink, waardoor projecten die net in of voor de bouwfase zitten zomaar 10-20% duurder worden.</p>
Internationaal bedrijfsleven	
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>De oorlog zet wereldwijd beurskoersen en investeringsplannen onder druk, vooral door de onzekerheid. Anderzijds versterkt de oorlog de noodzaak van grotere strategische autonomie, en daarmee van verkleining van de afhankelijkheid door het vinden van andere leveranciers en alternatieve bronnen van energie en grondstoffen.</p> <p><i>Europese Unie</i></p> <p>De Europese Commissie is gestart met het inventariseren naar de behoefte aan een tijdelijk, op zichzelf staand, crisiskader. Op grond van een dergelijk kader zou bijvoorbeeld liquiditeitssteun voor alle ondernemingen die direct of indirect door de crisis worden getroffen, mogelijk zijn. Hierbij kan gedacht worden aan garanties of gesubsidieerde leningen. Ook zou een dergelijk kader kunnen zorgen voor een steunmogelijkheid aan ondernemingen (in het bijzonder energie-intensieve verbruikers) als compensatie voor een deel van de stijging van hun energiekosten.</p> <p>De Commissie vraagt de lidstaten ook om advies over gerichte aanpassingen van de Richtsnoeren betreffende bepaalde staatssteunmaatregelen in het kader van het systeem voor de handel in broeikasgasemissierechten na 2021.</p>
<i>Impact provincie</i>	Dit raakt onze provincie door de open economie en verstrengeling met globale productieketens extra, maar biedt daarmee ook extra kansen. Het effect op het vestigingsklimaat laat zich nog raden.

¹ 62 miljoen ton van de bijna 470 miljoen ton overslag in de Rotterdamse haven is Rusland-georiënteerd (13%). Via de haven van Rotterdam worden veel energiedragers uit Rusland geïmporteerd. Grofweg komt op dit moment 30% van de ruwe olie uit Rusland, 25% van het LNG en 20% van de olieproducten en de kolen. Rusland exporteert producten als staal, koper, aluminium en nikkel via Rotterdam. Dit valt vooralsnog niet onder de handelsbeperkingen die door de Europese Unie zijn afgekondigd. (bron Port of Rotterdam)

Tuinbouw	
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>Al voor het conflict in Oekraïne is ingezet op het “verzachten” van de impact van de hoge aardgasprijzen voor de tuinbouw. Gedeputeerde Stolk heeft in zijn rol als voorzitter van Greenport West-Holland mede de brandbrief gasprijzen ondertekend, die namens de betrokken brancheverenigingen en het landelijk netwerk Greenports Nederland aan de ministers Jetten en Staghouter is aangeboden. Glastuinbouw Nederland en Greenports Nederland zijn op het moment in gesprek met de betrokken ministeries om te bekijken of er eventueel fiscale of andere maatregelen kunnen worden genomen.</p> <p><i>Tweede Kamer</i> Op 15 maart zijn de volgende moties aangenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Motie van de leden Grinwis (CU) en Valstar (VVD) over een gezamenlijke crisisaanpak voor de glastuinbouw</u> • <u>Motie van de leden Valstar (VVD), Grinwis (CU) en Boswijk (CDA) over het in kaart brengen van de impact van maatregelen voor de energietransitie op de glastuinbouw</u> • <u>Motie van de leden Valstar (VVD), Grinwis (CU) en Boswijk (CDA) over komen tot oplossingen voor het stimuleren van hergebruik van CO2 in de glastuinbouw</u>
<i>Impact provincie</i>	<p>De export wordt door de crisis in Oekraïne geraakt. Brancheverenigingen voor de handel zoals Royal Flora Holland en het Groente Fruit Huis zijn actief op het in beeld brengen van de mogelijke schade voor handelsbedrijven vanwege het verlies van afzetgebied. Zij doen dit onder de vlag van de crisisorganisatie Tuinbouw, waarin alle brancheverenigingen op tuinbouwgebied en Greenports Nederland de krachten bundelen. De informatie die dit oplevert wordt besproken met het Rijk.</p>
Mobiliteit / Dienst Beheer Infrastructuur	
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>Momenteel is er een aantal ontwikkelingen, zoals coronabesmettingen, vervallen mondkapjesplicht in het ov, hybride werken, de stijgende prijzen aan de pomp en de prijsmaatregelen door de regering, die het lastig maken om deze ontwikkeling nu al te duiden.</p>
<i>Impact provincie</i>	<p>Met name de energieprijzen hebben effect op het mobiliteitsgedrag en het te gebruiken vervoermiddel: de (elektrische)fiets, het openbaar vervoer of de auto. De energieprijzen hebben ook effect op de kostprijs voor het vrachtvervoer. Het vrachtvervoer wordt sterk bepaald door de economische ontwikkeling. De economische ontwikkeling zal ook van invloed zijn op de mate waarin de transportsector zijn gestegen brandstofkosten kan doorbelasten aan de keten van opdrachtgevers en uiteindelijk de consument.</p> <p><i>Maatregel PZH: tegemoetkoming wegsleepkosten Oekraïense vrachtwagens</i> Door sancties en de staat van beleg in Oekraïne zijn vrachtwagenchauffeurs uit dit land niet meer in staat om geld op te nemen of gebruik te maken van een creditkaart. Hierdoor is het niet in alle gevallen meer mogelijk om bij pech of ongeval de kosten van de pechverplaatsing of berging te voldoen.</p> <p>Er is daarom besloten om in geval van incidenten op provinciale wegen met een trekkend voertuig met kenteken uit Oekraïne én chauffeur uit dit land de kosten voor berging en wegslepen te betalen.</p>

Regionaal ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter	
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter (IQ) verricht conform de nationale richtlijnen voor het moment geen dienstverlening meer aan Russische of Wit-Russische bedrijven. Daarnaast wordt verkend hoe ze portfoliobedrijven die direct geraakt zijn door de crisis, zo goed mogelijk kunnen ondersteunen (denk aan visa en kantoorruimte). Dit is maatwerk per bedrijf. De situatie wordt nauwlettend gevolgd, zodat de organisatie actie kan ondernemen indien nodig. Verder heeft IQ uit voorzorg de afgelopen weken een aantal aanvullende maatregelen genomen op het gebied van cybersecurity.</p> <p><i>Tweede Kamer</i> Op 15 maart werd de volgende motie aangenomen: <u>Motie van het lid Van Haga over het in kaart brengen van de nevenschade van de sancties tegen Rusland</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • verzoekt de regering de nevenschade van de sancties tegen Rusland aan de Nederlandse economie en de Nederlandse huishoudens binnen een maand in kaart te brengen, en de Kamer hierover te informeren.
<i>Impact provincie</i>	<p>In dit stadium is nog niet in te schatten welke financiële impact de Russische inval in de Oekraïne met zich meebrengt. Uit een inventarisatie van IQ bij haar bedrijvenportfolio, blijkt dat een deel van de portfoliobedrijven personeel, klanten of toeleveranciers in de regio heeft, bijvoorbeeld een Oekraïens development team. Voor deze bedrijven heeft het conflict directe negatieve impact op de business. Daarnaast geldt voor veel (zo niet alle) bedrijven dat ze te maken krijgen met de indirecte impact van het conflict; haperende toeleverketens, hogere gas- en grondstofprijzen en inflatie. Dat kan op termijn een negatieve impact hebben op de business. De afhankelijkheid van gas en grondstoffen (en daarmee de te verwachten impact) verschillen sterk per bedrijf en sector</p> <p>IQ is voornemens om, net als tijdens de coronaperiode is gebeurd, een regionale monitor te maken over de economische effecten van het conflict. Aan de basis liggen externe analyses, die verrijkt worden met inzichten uit de dagelijkse praktijk. In principe is dit een eenmalig product.</p>
EU-fondsen	
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>De Europese fondsen <i>Horizon Europe</i> en haar voorganger <i>Horizon 2020</i> bieden mogelijkheden om op het gebied van onderzoek en innovatie samen te werken met Russische projectpartners. De Europese Commissie heeft besloten de samenwerking met Russische partners in deze fondsen op te schorten en geen nieuwe contracten of overeenkomsten te sluiten. Tevens heeft de Commissie het CARE-voorstel goedgekeurd, waardoor lidstaten en regio's de cohesiemiddelen uit de periode 2014-2020 nu ook kunnen inzetten voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. In Nederland heeft CARE betrekking op middelen uit het <i>Europees Fonds voor regionale ontwikkeling</i> (EFRO) en het <i>Europees Sociaal Fonds</i> (ESF) en is de nieuw geboden flexibiliteit met name voor de grote steden interessant.</p>
<i>Impact provincie</i>	<p>In Nederland zijn vrijwel alle beschikbare EFRO- en ESF-middelen uit de periode 2014-2020 volledig geëncouraged, zo ook bij de Zuid-Hollandse steden Rotterdam en Den Haag. De vrijval van middelen zal gezien het Nederlandse track record naar verwachting minimaal zijn. Hierdoor bieden deze fondsen momenteel weinig tot geen financiële ruimte waarmee de door CARE geboden flexibiliteit ook zou kunnen worden benut voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Aanwending van CARE zou daarom een additionele allocatie van</p>

middelen vragen, die vooralsnog niet is voorzien.

Vluchtelingen / migratie

Ontwikkelingen

De inval van Rusland in Oekraïne raakt onze Zuid-Hollandse gemeenten diep. Er zijn met spoed **nieuwe opvangplekken** nodig voor gevluchte Oekraïners. Veel van wat de overheid en samenleving nu doen om te helpen is onontgonnen terrein, mede gezien de omvang van de problematiek en de snelheid die geboden is. Om mensen goede hulp te kunnen bieden is een gezamenlijke aanpak nodig van Rijk, regio, gemeenten en vele andere partners.

Rol provincie

De provincie heeft normaal gesproken een belangrijke stuwende rol bij het vluchtelingenvraagstuk. Op initiatief van de CdK is de **Provinciale Regietafel (PRT)** opgericht, waar de veiligheidsregio's, het COA, de provincie en andere betrokken partijen alle inspanningen rond het vluchtelingenvraagstuk afstemmen en coördineren. De provincie is aanjager van de realisatie van opvangplekken voor asielzoekers en toezichthouder van huisvestingsplekken van vergunninghouders. Naast de provinciale regietafel zijn er 5 regionale overleggen (regiotafels) waar door gemeenten wordt gecommuniceerd over de asielopvang en statushoudershuisvesting.

Het Rijk heeft de veiligheidsregio's verzocht om de (nood)opvang van Oekraïense vluchtelingen te coördineren. Om gemeenten niet vanuit twee lijnen te bevragen en om verdringing te voorkomen ten aanzien van de realisatie van opvanglocaties, is het verstandig om de coördinatie van beide opgaven tijdelijk in één hand te leggen. De veiligheidsregio's zijn daarom gevraagd om ook in de opvangbehoefte van asielzoekers uit andere landen een coördinerende rol te spelen. Het COA blijft deze locaties wel opzetten, inrichten en exploiteren. Waar de provincie **normaal een aanjagende en stimulerende rol** heeft, past haar **nu een meer ondersteunde en faciliterende rol**.

Opvang van vluchtelingen uit Oekraïne in Zuid-Hollandse gemeenten

Gemeenten zijn via de veiligheidsregio's verzocht opvangplekken te realiseren voor vluchtelingen uit Oekraïne. Om gemeenten hierbij te ondersteunen is door het Rijk de **Handreiking Gemeentelijke Opvang Oekraïners** (hierna: GOO)² opgesteld. Het uitgangspunt is dat de GOO toegankelijk is voor alle vluchtelingen uit Oekraïne. De voorzieningen en rechten voor deze vluchtelingen dienen zoveel mogelijk gelijkwaardig te zijn aan de rechten en voorzieningen van personen die worden opgevangen via het reguliere asielproces. Het kabinet zal van Rijkswege de kosten die gemaakt worden integraal vergoeden. De handreiking biedt handvatten die gemeenten ondersteunen bij de organisatie en uitvoering van de GOO. Door te blijven inzetten op huisvesting van statushouders in gemeenten (wettelijke taak provincie) kan er meer ruimte vrijkomen in AZC's. Gemeenten staan sinds de regimewissel in Afghanistan in de zomer van 2021 onder druk om meer noodopvang voor het COA te realiseren en statushouders te huisvesten. Door de CdK zijn zij via de **Provinciale Regietafel (PRT)** meermaals opgeroepen om daarbij ook te zoeken naar onorthodoxe maatregelen zoals het tijdelijk transformeren van leegstaand vastgoed of het neerzetten verplaatsbare woningen (flexwonen). Het is bemoedigend dat de crisis in Oekraïne zorgt voor veel initiatieven waarbij **particulier vastgoed** is betrokken (inwoning en ongebruikte kantoren en hallen). Concurrentie om ruimte en aandacht dreigt tussen de verschillende vluchtelingengroepen/statushouders. Wellicht kunnen gemeenten

² <https://vng.nl/nieuws/handreiking-gemeentelijke-opvang-oekrainers-beschikbaar>

	<p>door goed gekozen mengen van spoedzoekersgroepen op termijn mitigerend werken.</p> <p><i>Nationaal Programma</i> De veiligheidsregio's zetten nu fors in om de eerste 50.000 vluchtelingen uit Oekraïne te kunnen opvangen. Ook wordt rekening gehouden met nog grootschaligere opvang én de langdurige opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Daar hoort o.a. het recht op werk, onderwijs en sociale voorzieningen bij. Om dit in goede banen te leiden heeft de Ministeriele Commissie Crisisbeheersing (MCCb) 16 maart besloten tot instelling van een Nationaal Programma. Het Nationaal Programma bereidt langdurige opvang voor waarbij structureel zorg, onderwijs, werk en sociale voorzieningen worden aangeboden. Dit programma wordt vormgegeven door het ministerie van Justitie en Veiligheid.</p> <p>Tenslotte kan de opvang van Oekraïense vluchtelingen ook de druk op gemeenten binnen sociaal domein/jeugdzorg verhogen, terwijl hier al serieuze tekorten zijn.</p> <p><i>Tweede Kamer</i> Op 28 februari werd de volgende motie aangenomen: <u>Motie van de leden Klaver en Piri over met spoed ruime opvangcapaciteit in Nederland voorbereiden</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • verzoekt de regering met spoed ruime opvangcapaciteit in Nederland voor te bereiden en de Kamer hier zo spoedig mogelijk over te informeren; • verzoekt de regering verder te waarborgen dat alle Oekraïners in Nederland toegang hebben tot voorzieningen waar vluchtelingen recht op hebben, zoals gezondheidszorg en onderwijs voor kinderen.
<i>Impact provincie</i>	De provincie monitort de ontwikkelingen en zet de provinciale en regionale overleggen over asielopvang voort. In dit stadium is nog niet bekend wat de rol van deze overleggen in de toekomst zal zijn nu de veiligheidsregio's de coördinatie op zich hebben genomen.
Gemeenten	
<i>Ontwikkelingen</i>	<p><i>Integrale vergoeding kosten gemeenten</i> Op dit moment werkt het kabinet samen met de VNG aan financiering van de opvanglocaties en bijhorende kosten in gemeenten. Uitgangspunt daarbij is dat het kabinet van rijkswege de kosten die gemaakt zullen worden door gemeenten zal vergoeden en dat gemeenten er financieel niet op achteruit mogen gaan. Daartoe maakt het ministerie van JenV een ministeriële regeling.</p> <p><i>Gascontracten</i> De gemeenten Den Haag, Alphen aan den Rijn, Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Nieuwkoop, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas nemen gas af van Gazprom. Na bestudering van de mogelijkheden binnen de bestaande contracten stellen de gemeenten vast dat contractbreuk meer onwenselijke gevolgen heeft dan instandhouding. Het opzeggen van de overeenkomsten is contractbreuk en leidt tot hoge boetes, boetes die weer ten goede komen aan Rusland. Onderzoek van kenniscentrum Europa decentraal wijst uit dat het beëindigen van de gascontracten onder voorwaarden juridisch mogelijk is, maar daarmee wordt Russisch gas niet van de Nederlandse markt geweerd vanwege de inrichting van de internationale gasmarkt.</p> <p><i>Bewustwording</i> We kijken naar mogelijkheden om de gevolgen van oorlog over te dragen,</p>

	<p>bijvoorbeeld rond de <i>Invictus Games</i> die 16 t/m 22 april plaatsvinden in Den Haag. De <i>Invictus Games</i> is een internationaal sportevenement voor militairen die door of tijdens de dienst gewond raakten. Ondanks hun handicap willen en kunnen ze nog veel, zoals op hoog niveau sporten.</p>
<i>Impact provincie</i>	De provincie monitort deze ontwikkelingen.
2. Impact op de provinciale organisatie	
Digitale veiligheid	
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>Op dit moment zijn er geen concrete aanwijzingen dat digitale aanvallen in relatie met de situatie in Oekraïne gevolgen hebben voor Nederland, maar het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) adviseert organisaties, ook decentrale overheden, om hun digitale weerbaarheid op orde te brengen.</p> <p>Het NCSC adviseert dat organisaties zich houden aan de 'basismaatregelen cybersecurity' en kennismaken van publicaties over dit onderwerp van de AIVD en MIVD.</p>
<i>Impact organisatie</i>	<p><i>Digitale veiligheid</i></p> <p>Onze systemen worden regelmatig geaudit en onderzocht. Eventuele verbeterpunten worden vanaf nu met prioriteit uitgevoerd.</p> <p>De toekenning van hogere prioriteit aan cybermaatregelen, betekent een capaciteitsinzet die voor een deel tijdelijk op andere werkzaamheden ingezet zal moeten worden. Waar het inhuren van kennis, kunde en capaciteit zinvol is en leidt tot versnelling, zal dit gebeuren. Binnen de ICT projectportfolio kan dit leiden tot een andere tijdelijke prioriteitverlaging of tot vertraging voor andere lopende projecten. Deze detailanalyse wordt nog uitgevoerd.</p> <p>De werkzaamheden en eventuele benodigde inhuur leiden voorsnog niet tot extra kosten, maar passen binnen de budgetruimte voor exploitatie en investeringen.</p>
Contracten, inkopen en aanbestedingen	
<i>Ontwikkelingen/ achtergrond</i>	<p><i>Aanbestedingen</i></p> <p>Er zijn vooral ontwikkelingen in de keten (verminder beschikbaarheid van materiaal en producten) en rond prijsstelling (stijging prijzen) die effect hebben op de organisatie.</p>
<i>Impact organisatie</i>	<p>Bij lopende contracten is er risico op prijsstijgingen en het niet tijdig kunnen leveren of nakomen van de overeenkomst. Dit kan leiden tot extra rekeningen of latere leveringen. Ook kan dit leiden tot claims vanwege onvoorziene omstandigheden en prijsstijgingen. Zie ook onder kopje 'Levering grondstoffen'. Per geval zal worden gekeken naar de lopende overeenkomst, het overige juridisch kader en de specifieke feiten van het geval. Uitgangspunt daarbij is dat prijsstijgingen binnen ondernemersrisico voor rekening van de ondernemer zijn. Deze handelwijze is gelijk aan de wijze tijdens de coronacrisis.</p> <p>Voor nieuwe aanbestedingen bestaan de volgende risico's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er geen aanbiedingen gedaan worden vanwege de onzekerheid. Dit zien we al in de energiesector maar zal ook bij andere markten voor kunnen gaan komen.

- De gevraagde gestanddoeningstermijn niet haalbaar blijkt. Met andere woorden, dat aanbiedingen niet meer gedurende de gevraagde gestanddoeningstermijn geldig zijn voor onze interne besluitvorming.
- Het nakomen van contracten niet lukt door bijvoorbeeld leveringsproblemen.
- Aanbiedingen veel duurder worden dan verwacht doordat bij de aanbidding rekening wordt gehouden met zeer hoge prijsstijgingen.

Per aanbesteding zal nadrukkelijk bekeken worden op welke wijze het beste aanbesteed kan worden en waar rekening mee moet worden gehouden. Dit geldt vooral voor **werken en leveringen**, minder voor diensten.

Onderzocht wordt of de optie voor een **extra paragraaf** - dat bijvoorbeeld een leverancier gehouden is aan sancties richting Rusland - in nieuwe contracten van toegevoegde waarde is.

In **IPO-verband** hebben de inkoop- en aanbestedingsjuristen onderling contact en gezamenlijk overleg over de impact van de oorlog op lopende en nog af te sluiten contracten.

Levering grondstoffen/ productiematerialen voor bepaalde projecten

Ontwikkelingen Zie ontwikkelingen bij paragraaf 'Grondstoffen' onder 'Impact op de provincie Zuid-Holland'.

Impact organisatie De eerder geschetste effecten van de ontwikkeling van grondstoffen op de Zuid-Hollandse economie hebben in de keten ook effect op de contractpartijen die de aanleg en het onderhoud van de **provinciale infrastructuur** verzorgen. Met name de beschikbaarheid van staal als belangrijke grondstof voor de civiele constructies (kunstwerken en oevers) is een knelpunt in de voortgang van de projecten en de bouwkosten. Door verminderde beschikbaarheid staat de planning van projecten onder druk.

Het **vrachtvervoer** is afhankelijk van de economische ontwikkeling, zie ook paragraaf 'Mobiliteit'. Het vrachtvervoer is de belangrijkste factor op de degeneratie van het asfalt en daarmee sterk bepalend voor de onderhoudsfrequentie. Deze ontwikkeling van het vrachtvervoer zal daarmee van invloed zijn op de onderhoudsbehoefte aan de wegen. Onderdeel van het onderhoud zijn activiteiten waarbij veel vervoerinspanningen noodzakelijk zijn. Het betreft niet alleen de medewerkers die als gastheer op het areaal aanwezig zijn, maar ook de contractpartijen die de gladheidsbestrijding en het groenonderhoud verzorgen en storingen/calamiteiten op het areaal oplossen.

De contracten voor **beheer en onderhoud** zijn veelal meerjarig aanbesteed. Een vast onderdeel hiervan is de indexering van de prijzen. Hiervoor wordt de GWW-index van het CBS gehanteerd. Deze GWW-index wordt ieder kwartaal geactualiseerd.

Vastgoed en energie

Ontwikkelingen **Europa Decentraal** heeft een uitgebreide pagina met 'Frequently Asked Questions' opgesteld, waarin antwoorden op de vragen over Russische levering van energie worden beantwoord. Het ministerie van EZK werkt momenteel ook aan een Kamerbrief over gasleveranties en leveringszekerheid. Dit onderwerp is 22 maart in de Tweede Kamer besproken.

Impact organisatie Voor het provinciehuis wordt geen gas gebruikt. Voor de buitenlocaties nemen we wel gas af, maar er zijn geen contracten met Russische maatschappijen als



Gazprom. Verwacht wordt dat naast de gasprijzen alle prijzen omhoog zullen gaan in de komende periode. Voor de eigen binnen en buitenlocaties kijkt de provincie naar manieren om het energie en gasverbruik terug te dringen.